

Lapszemle.

A „Neue kirchliche Zeitschrift“ f. é. 4.—6. füzete a következő tartalommal jelent meg.

A 4. füzet befejezi *Eberhard* cikkét Augustinus „de catechisandis rudibus“ c. művéről és folytatja *Wohlenberg* fejtegetéseit az úrvacsora tanának legújabb kritikájáról, melyek az 5. füzetben érnek véget. *Wohlenberg* itt is a legújabb szakirodalom és az abban felmerült problémák jó ismerőjének és így az egyházi álláspont sikert arató apologetájának bizonyul. Az orosz birodalom forradalmi állapota és ebben a luth. egyház sorsa iránti érdeklődés aktuálissá teszi azon rövid cikket, melyben egy névtelen szerző *Livland* luth. egyházának történetéből jelenít meg néhány jól tájékoztató vonást lelki szemeink előtt. Érdekes *Bröse* cikke is, melyben Goethenek Sorret-vel való beszélgetéseinek legújabb kiadása alapján rámutat arra, hogy a nagy költő korántsem azonos azon látványképpel, melyet a mi modern miveltségünk magának róla megalkotott. De a legnagyobb nyomatékkal azon cikkekre akarnék rámutatni, melyben *Jentsch* deubani lelkész a legújabb francia kulturharcot ismerteti és pedig úgy, hogy az egyház és állam viszonyának történetét Franciaországban röviden vázolja, azután az 5. füzetben az új rend hatását Franciaország protestantismusára festi, hogy végül ezen harc tanulságait más országok egyházaira is levonja. A szerző ismeri Franciaországot és annak viszonyait, részben az országban tett utazásai és egyes vezető egyéniségekkel való érintkezése révén. Azért nem is csatlakozunk reményünkben, hogy az ő fejtegetései alaposan fognak tájékoztatni Franciaország és a római kuria ezen nagy perében. Érdekes, hogy a szerző nem osztja *Sabatier* és a liberális protestánsok nézetét, mely szerint az új törvény a klerikalizmus sírját fogja megásni és egy új — liberális — katholicismus útját egyengetni, ha mindjárt vigasztalan is a francia római egyház állapota és félni kell, hogy papjainak nagy része az új törvény befolyása alatt ott fogja hagyni. Az ultramontanak buzgósága és agitációja nagy és bizalmuk abban kulminál, hogy az egyház azután szabad lesz és hívei nem lesznek csak névleg azok. Hozzájárul a francia nép ingatag jelleme. „Die Kirchenpolitik kann doch in Handumdrehen sich ändern.“ (32. l.) Ugyanígy nem ért egyet azokkal, kik a köz-

tarsaság diadalában a vele összefort protestantismus diadalát látják. Ezen republikánus protestánsok nagy részét jellemzi egy kereskedő következő nyilatkozata: „én protestáns, atheista vagyok.“ (338. l.) Mások azt mondták a szerzőnek: „Ha a mi államunk vallásos, akkor katolikus, ha nem katolikus, akkor vallástalan. Franciaország elejétől fogva Loyola és Voltaire közt ingadozott.“ Különben az új törvény nagy pénzügyi és belső bajokkal fog a protestantismusra járni. A szerző nézete az, hogy az a küzdelem, mely ma Franciaországban dúl, nem egy Los von Rom-mozgalom, hanem a világosság és sötétség, a hit- és hitetlenség, a keresztyénség és atheismus döntő mérkőzése. A tanulság más országok egyházaira nézve, melyet a szerző szintén alaposan fejteget, röviden az: elő kell készülni nekünk is hasonló küzdelemre, amely ha késik is, el nem fog maradni.

Az 5. füzet tartalmaz azon kívül még egy cikket *Vollert* gerai tanártól: Der Fundamentale Unterschied zwischen der schriftgläubigen und der kritischen Theologie. Jelentékenyebb ennél *Bachmann* erlangeni tanár dolgozta, „Der Schöpfungsbericht und die Inspiration“ melyben a bibliának a teremtésről szóló történetének szabad felfogását igyekszik összhangzásba hozni az inspirációval.

De siessünk tovább a 6. füzet tartalmára. Annak csak első cikke befejezett egész. Knoke göttingeni tanár magyarázza a tékozló fiú hasonlatát és úgy azokkal szemben, kik a teljes megigazulás tanát találják fel benne (Godet s mások) mint főleg Jälicher, J. Weiss s Bousset-tal szemben, kik benne Krisztus nélküli evangeliumuk bizonyítékát látják, kimutatja, hogy Jézus ezen hasonlatával első sorban nem az Úrnak, hanem *saját* viselkedését a bűnössel szemben akarta szemléltetni. Így aztán nem lehet e hasonlatra hivatkozva mondani, hogy Jézus szerint az Úr nem Krisztus kedvéért bocsátja meg a bűnöket, hanem azért, mert nem tehet máskép. A következő 3 cikk egy-egy új cikksorozatot kezd meg, melynek folytatása lesz s így véleményt róluk, majd csak a következő három füzet ismertetése alkalmával mondhatni. A cikkek ezek: *Hollensteiner*: Harnack und Bousset, *J. Bochner*: Eine Reform des Patenamtes. *Ihmels*: Jesus u. Paulus.

Lic. Dr. Daxer György.